

Kommunikationsplan för revidering av föreskriften om minderåriga, AFS 1996:1

Arbetsmiljöverkets kommunikation ska stödja vårt uppdrag och mål. Kommunikationsplanen hjälper oss att vara målinriktade i projektarbetet.

Projektägare, informationsägare	Bernt Nilsson, RE
Projektmedlemmar	Tin Westermark, ISG, projektledare, tom dec 2010 Maria Nyman, J, projektledare från januari 2011 Johan Walberg, J, från januari 2011 Leif Aringer, REM Åsa Zetterström, REM, från januari 2011 Anna Wigforss, REM, tom januari 2010 Gun Fridfeldt, RET Thorleif Joelson, REK Christer Malmberg, REK Kjell Blom, AKS Birgitta Melin, RE Torsten Heinberg, REM Ulf Strandberg, RES
Informatör	Anne Odgaard Carlsson, AKK

1. Förutsättningar

Föreskrifterna om minderåriga skrivs om av flera skäl. De ska bli tydligare både när det gäller språket och att tolka texten. Vi har fått kritik från regeringskommittén för den europeiska sociala stadgan för inte att ha anpassat föreskriften bättre till EU:s direktiv om skydd av minderåriga.

Revideringen är också en del av vårt regelförenklingsarbete. Föreskrifterna ska bli lättare att förstå och tillämpa i arbetslivet. Föreskriften är 14 år och en hel del förändringar har skett i samhället som berör minderårigas arbetssituation.

Begreppet minderårig innebär att personen inte har fyllt 18 år. Många unga har ett relativt lägre säkerhetsmedvetande och ett ökat riskbeteende på grund av individuella skillnader i den personliga mognaden.

Arbetskadestatistiken visar att fler pojkar än flickor skadas i arbetet. Även dödsfall inträffar. Årligen anmäls 150 till 200 olyckor och hälften av dessa gäller minderåriga i undervisning. Risker kan till exempel finnas i textil-, trä- och metallslöjd, datakunskap, idrott och hälsa, hemkunskap och laborationer inom kemi och biologi. Branscher som anmäler flest arbetsolyckor förutom skolan är för pojkarnas del byggverksamhet och för flickornas del är det livsmedelshandel och restaurangverksamhet.

Den vanligaste orsaken till olyckor är fall. Därefter följer hantering av föremål, hot och våld, skador av handverktyg (kniv), fordon, maskinolyckor (svarv, borr) och kontakt med djur (hästar).

Målgrupp - vad vet vi om målgrupperna?

Branscher där de flesta arbetstillfällena för minderåriga finns:

- detaljhandeln (livsmedel, stormarknader, kläder, järn och byggvaruhus)
- hotell och restaurang (snabbmatkedjor)
- byggverksamhet
- vård (äldre- och handikappomsorg)
- personliga assistenter
- uthyrningsföretag
- fastighetsbolag
- transportmedelstillverkning

Primära målgrupper: Alla arbetsgivare som anställer minderåriga eller tar emot dem för praktik, skyddsombud, arbetstagare (minderåriga), rektorer, studie- och yrkesvägledare, offentliga och privata utbildningssamordnare, lärare och arbetsmiljöinspektörer.

Sekundära: Arbetsmarknadens parter, Skolverket, Sveriges elevförbund, Socialstyrelsen, barnombudsmannen, företagshälsovården, uthyrningsföretag, ordförande i barn- och utbildningsförvaltningar, andra aktörer och föräldrar.

Nuläge och bakgrund - vilka insatser har gjorts tidigare?

De nuvarande föreskrifterna behöver uppdateras så att de anpassas till förhållanden på dagens arbetsmarknad. Föreskrifterna togs fram för fjorton år sedan, det finns därför anledning till en hel del uppdateringar, bland annat bilagorna med förbjudna arbetsuppgifter. Arbetsuppgifter har förändrats på grund av den tekniska utvecklingen men framförallt har Arbetsmiljöverket önskat att förtydliga reglerna då föreskriften har varit svårtolkad.

Arbetet påbörjades under 2006 men avbröts på grund av det omställningsarbete Arbetsmiljöverket genomförde 2007. Revideringen återupptogs under 2009. Arbetet med föreskrifterna och remissrundan november-februari 2009-2010 orsakade massmedial uppmärksamhet med debatt i de sociala medierna.

Arbetsmiljöverket har genom åren fått många förfrågningar från arbetsgivare, allmänhet och inspektörer om tillämpningen och särskilt många ansökningar om tillståndsgivande för minderårigas arbete. Avsikten med de nya föreskrifterna är bland annat att reglerna ska vara så tydliga att ett ansökningsförfarande om undantag från reglerna inte ska behövas. Under 2010 behandlade vi 685 ärenden där arbetsgivare begärt undantag.

De många förtydligandena i förslaget förväntas därför medföra minskade kostnader för de företag som anställer minderåriga, då tillämpningen av föreskrifterna underlättas.

Ändringar i förslaget till föreskrifterna

Ändringarna tillmötesgår i stor utsträckning remissinstansernas synpunkter februari 2010 samt kommentarer/önskemål som framkom på samrådsmötet juni 2011. Här följer ett flertal ändringar:

- De allmänna råden är väsentligt förkortade och placerade mellan paragraferna. Till följd av detta ges en "vägledning" ut med råd och tips från det material som är borttagit.

- Bilagorna har anpassats till EU-direktivet.
- Bilagorna har slagits ihop till en gemensam bilaga som är i tabellform med kryssmarkeringar för att öka läsbarheten.
- Bilagorna har anpassats till dagens arbetsförhållanden.
- Inget krav på läkarintyg i bilagorna.
- En ny paragraf om ensamarbete föreslås.
- Skärpt krav om att öppna och stänga en arbetsplats.
- Arbetstiden ska läggas samman om den minderåriga är anställd av flera arbetsgivare.
- Skolans roll har förtydligats.
- Arbetsmiljöansvaret i skolan och i förhållande till arbetsplatsförlagt lärande har förtydligats.
- Arbetsgivarens riskbedömning och åtgärder i anledning av vad riskbedömningen visar har lyfts fram och förtydligats med särskild inriktning på att det är fråga om minderåriga.
- Möjlighet till undantag från reglerna preciseras i vissa fall direkt i föreskriften vilket leder till att antalet ansökningar kommer att minska.

Artiklar i direktivet som nu införlivas i föreskrifterna:

- 7.3 Undantag från förbudet att anlita minderårig till vissa riskfyllda arbetsuppgifter i nuvarande bilaga 1 har lösts för äldre ungdomar i undervisning och vid praktik och tillåtits i vissa fall efter riskbedömning. Regeringskommittén för den europeiska sociala stadgan har kritiserat Sverige för att vi medger undantag för arbete i farlig verksamhet.
- 8.3 Undervisningstiden för minderåriga inom ramarna för en teoretisk eller praktisk utbildningsplan för kombinerat arbete och undervisning eller företagsbelagd praktik ska räknas som arbetstid.
- 8.4 Om en minderårig är anställd av mer än en arbetsgivare ska arbetsdagar och arbetstid läggas ihop.
- 9.3 Kravet om medicinska kontroller har bättre anpassats till direktivet.

Vilka insatser har gjorts tidigare?

Året 2004 togs en webbsida och broschyr fram på temat Så får barn och ungdomar arbeta. Inriktningen är minderårig. Webbsidan "Spelets regler" som inte längre används kom till i samma period.

Aktiviteter inom branschprogram skola 2004-2006:

- undersökt elevers arbetsmiljö
- insatser mot Prao/APU
- tagit fram skolwebben
- satsningar på elevskyddsombud

Arbetsmiljöverkets deltagande i 2006 års EU-kampanj "Unga i arbetslivet" har resulterat i att vi årligen genomför sommartillsyn.

Inför sommartillsynen 2006 tog vi fram arbetsmiljölådor "Säker arbetsmiljö på jobbet" och information på www.av.se/teman/ung/. Lådorna innehöll informationsbrev till arbetsgivare och skyddsombud samt broschyrerna:

- ADI 4 Presentationsfolder
- ADI 43 Så får barn och ungdomar arbeta
- ADI 575 Riskbedömning
- ADI 585 Lilla guiden till systematiskt arbetsmiljöarbete

Mässdeltagare som besökte vår monter på Elmia Arbetsmiljö 2008 uppskattade arbetsmiljölådan. Det visade svaren på en enkät som följde med lådorna.

Sommaren 2010 genomfördes i likhet med de senaste tre åren sommartillsyn i hela landet.

Ett statistikblad Korta arbetsskadefakta nr 4/2009 om minderåriga har tagits fram i samband med revideringen av föreskrifterna.

Under sommarsatsningen 2011 inspekteras cirka 800 arbetsplatser där ungdomar arbetar. Det genomförs en informationskampanj på Facebook riktad till ungdomar och samtidigt drar vi igång en ny tjänst, som innebär att man via sms kan ställa frågor om arbetsmiljö. Dessutom besöker vi under året yrkesgymnasier för att se till att ungdomar redan under utbildningen får kunskap om arbetsmiljö. Inför sommarkampanjen finns ett nytt statistikblad om Unga i arbete, Korta arbetsskadefakta nr 2/2011.

Vad görs av andra aktörer?

LO har särskilda webbsidor för unga, www.lo.se/ung. De driver också Fackets hjälptelefon, ett 020-nummer som har funnits sedan början av 90-talet. Varje sommar ringer cirka 3 000 ungdomar med olika problem och frågor som uppstår på jobbet. Uppskattningsvis rör cirka 50 procent av frågorna lön och avtal, men en stor del av de resterande samtalen handlar om arbetsmiljöfrågor. Hjälptelefonen brukar marknadsföras i samband med sommaren. Från 2 maj och till den 15 augusti brukar behovet öka.

Skatteverket och Kronofogdens tidigare gemensamma sajt www.skattungen.se har lagts ner. Skatteverket har information om skatteavdrag för skolungdomar och studerande.

Svenskt näringsliv har ersatt sin ungdomssajt med följande webbsidor www.svensktnaringsliv.se/skola samt www.svensktnaringsliv.se/ipraktiken.

Försäkringskassan har sidor för unga men inte specifikt om minderåriga i arbete.

Skolverket har Elever & föräldrar som en av flera övergripande ingångar på sin webbsida.

Ungdomsstyrelsen har regeringens uppdrag att följa upp indikatorer på ungas villkor.

Hotell och Restaurang Facket har information på www.hrf.net under ung på jobbet.

Unionen har webbsidor för unga som är under 35 år.

Vårdförbundet har inte unga sidor och generellt ganska lite om arbetsmiljö.

Kommunalarbetarförbundet har information på www2.kommunal.se/ung

Kompletteringar – saknas viktig information?

Befintligt material om minderåriga på vår externa webbplats samt broschyrer och övrigt informationsmaterial ska ses över under 2011. Bland annat slås temasidorna "Så får barn och ungdomar arbeta" samt "Ung i arbetslivet" ihop till en. En vägledning med de allmänna råden ska tas fram och vara klar senast i samband med att de nya föreskrifterna beslutas i februari 2012. Vi måste ställa oss frågan: Hur når vi lättast de minderåriga med relevant information? Vi ska möta ungdomarna på deras nivå och därför måste vi ta lärdom av de trendundersökningar som görs i dag av exempelvis Kairos Future och Ungdomsbarometern.

Att visualisera arbetsmiljöriskerna kring minderårigas arbete kan öka medvetenheten om arbetsmiljöfrågor hos ungdomarna. Ett sätt att få reda på vad de behöver är att fråga. Med hjälp av ett undersökningsföretag kan vi exempelvis fråga ett antal minderåriga som har ingått i sommartillsynen 2011. Innan färdigställandet av vägledningen och föreskriften ska ungdomar testa begripligheten.

2. Genomförande

Effektmål – vilken effekt ska kommunikationsinsatsen leda till?

Att öka kunskapen hos arbetsgivarna om föreskriften och de nya ändringarna för att säkerställa att ingen minderårig skadas i arbetet.

Öka medvetenheten hos minderåriga om att de ska ha en riskfri arbetsmiljö samt att det ska finnas rutiner för hur de ska introduceras och handledas.

Projektmål – vad ska själva projektet genomföra?

Att nedladdning och beställning av föreskrifterna har ökat med 35 procent november 2012.

Att antal besök på den nya temasidan Ung i arbetslivet har ökat med 30 procent november 2012.

Budskap – vad vill Arbetsmiljöverket säga?

- Arbetsuppgifterna ska anpassas efter mognad och erfarenhet
- Ungdomarna behöver handledning/introduktion och ska informeras om eventuella risker
- Att värna utbildning och utveckling för minderåriga i undervisning och praktik
- Minderåriga ska gå hem utan att ha skadats på arbetet

Medium, kanal, aktiviteter – hur ska vi nå mottagarna?

Vi har en omfattande och intensiv kommunikationsinsats framför oss eftersom den nya föreskriften innebär ändringar beträffande ansökningar om tillstånd och undantag. Aktiviteterna planeras äga rum från februari 2012 till och med augusti 2012 då föreskrifterna träder i kraft den 1 september. Vi bedömer att det fortsatt finns ett informationsbehov hos arbetsgivare och minderåriga även efter att föreskrifterna har trätt i kraft.

Kort information om vad som är nytt i föreskriften kommer att sammanställas på webbplatsen och Insidan som stöd för inspektörerna.

Vi når mottagarna genom följande aktiviteter:

- Externa webbplatsen (temasida, frågor & svar, vanligaste kraven)
- Svarstjänsten
- Pressmeddelande
- Sociala medier (Facebook, blogg, twitter)
- Vägledning
- Branschtidningar
- Parterna (vidareinformatörer)
- Brev arbetsgivare
- Brev Skolverket
- Nyhetsbrev
- Insidan
- Inspektörerna
- Sommartillsyn

Medieplan tas fram av Refik Sener och Catarina Edgar.

Profilering - hur stödjer insatserna Arbetsmiljöverkets mål?

Framtagningen av föreskrifterna om minderåriga följer arbetet att "Ta fram kriterier för vad som gör regler tydliga och lätta att förstå" som är en aktivitet i vårt mål- och visionsarbete under 2009-2011.

3. Tidplan och budget

Aktiviteterna fördelade över tid

Datum	Vad händer?	Kommunikationsinsats	Budskap	Målgrupp	Ansvarig
2011 Juni	Samrådsmöte	Deltagarnas synpunkter på de omarbetade föreskrifterna		Parterna	Maria Nyman och projektgruppen
Juni	Text Insidan	Information om samrådsmötet samt föreskriftsarbetet		Inspektörer, handläggare	Anne O C
Juni	Nyhetsbrev	Information om pågående föreskriftsarbete		Prenumeranter	Anne O C
Juni	Förslag kommunikationsplan	Diskussion och synpunkter		Projektgruppen	Anne O C
Augusti	Beställa språkgranskning	Språkbearbeta förslaget			Maria Nyman
Augusti	Intern- och extern remiss skickas ut		Synpunkter	Parterna	RE
Augusti	Förslag, bilagor,	Information om	Upp-	Intressenter	Webbredak-

Datum	Vad händer?	Kommunikationsinsats	Budskap	Målgrupp	Ansvarig
	konsekvensbeskrivning på webbplatsen	remissförfarande på Insidan	märksamma	Inspektörer Övriga medarbetare	tionen
Nov	Intern och extern remiss in	Bearbetning av remissvaren			Maria Nyman
August 2011-jan 2012	Ta fram vägledning	Råd och tips vid tillämpning av föreskrifterna	Förtydliga	Arbetsgivare, SKO, arbetstagare	Jurister, RE och KK
August 2011-jan 2012	Revidering av befintliga broschyrer och temasidor	Behövs annan information? Ta fram frågor & svar, tio vanligaste kraven	Förtydliga	Arbetsgivare, SKO arbetstagare	RE, J och KK
2012 Jan	Ta fram medieplan 2	Förbereda aktiviteter utifrån planen	Uppmärksamma	Arbetsgivare, SKO arbetstagare	Catarina E Refik Sener Anna M
2012 Feb	GD-beslut	Föreskrifterna träder i kraft den 1 sep 2012	Ny föreskrift	Intressenter	Maria Nyman
2012 Feb	Extern och intern kommunikation	Pressmeddelande 1 om kommande satsning, Insidan och webben, branschtidningar, Nyhetsbrev, Nytt & Aktuellt	Förtydliga Vad är nytt?	Arbetsgivare, SKO, arbetstagare parterna	Catarina E Refik Sener Anne O C Fler?
2012 Feb-aug	Massiv kommunikationsinsats	Ta fram målinriktad information och bestämma kanaler	Förtydliga	Facebook Arbetsgivare, SKO, målgrupper och berörda branscher, minderåriga	Catarina E Refik Sener RE Informatorer
Maj-augusti	Externa webbplatsen Insidan	Sommartillsyn enligt de gamla föreskrifterna	Uppmärksamma	Arbetsgivare, SKO, arbetstagare	KK
2012 1 sep	Föreskrifterna träder i kraft	Pressmeddelande 2 Info om föreskrifterna och sommartillsyn	Förtydliga	Nyhetspress fackpress, Arbetsgivare, SKO, arbetstagare, parterna, övr aktörer inspektörer	Catarina Edgar och Refik Sener
2012 Aug-dec	Utskick av säljblad	Marknadsföring av de nya föreskrifterna och tillhörande material, brev arbetsgivare	Uppmärksamma	Tidigare kunder och nya intressenter	Marknadsgruppen

Budget - vad kommer det att kosta?

Kostnaden för omarbetning av nuvarande informationsmaterial för minderåriga (broschyrer och temasidor) samt vägledning och undersökning av hur minderåriga vill informeras beräknas till 350 000 kr.

4. Uppföljning

Hot - vad kan gå fel?

Att gällande arbetsmiljöregler inte efterlevs fullt ut i arbetslivet. Det kan därmed finnas en ökad risk för att minderåriga lättare råkar ut för arbetsolyckor.

Hur mäter vi insatserna?

Mäta om ett urval av målgrupperna känner till att det finns "nya uppdaterade regler" och om de har förstått innebörden av reglerna och vet var de hittar dem.

Därnäst mäter vi antal nedladdningar/försäljning av föreskrifterna, vägledningen samt beställningar/nedladdningar av broschyren Så får barn och ungdomar arbeta, ADI 43.

Antal förfrågningar inkomna till Svarstjänsten samt besök på webbplatsens frågor & svar och temasidan Ung i arbetslivet.